

شهرود حقوقی | مفاسد اقتصادی سال‌هاست که آفت برخی از دستگاه‌ها و نهادهای کشور شده و هراز چندگاهی نیز اخباری در این زمینه در رسانه‌ها منتشر می‌شود. افشای حقوق‌های نجومی رانت‌خواری، پرداخت رشوه و واگذاری املاک نجومی و... برخی از نمونه‌های این مفاسد اقتصادی هستند که این‌روزها بسیار از آنها می‌شنویم.

طی ماه‌های اخیر انتشار خیر پرداخت حقوق‌های نجومی و واگذاری املاک نجومی به برخی از افراد بازنایب گسترده‌ای در جامعه داشت و این سوال مطرح شد چگونه و طبق کدام قوانین باید این املاک و حقوق‌ها به عده‌ای خاص اعطا شود؟ هر چند این موضوع باعث بدبینی مردم عادی به دولت و نظام شد اما در نهایت نیز اعلام شد پرداخت برخی از این حقوق طبق قانون بوده، پس به نظر می‌رسد برخی از قوانین راه تفسیرهای گوناگون را برای افراد بازگذاشته‌اند تا هر کس برداشتی از قوانین داشته باشد.

اما برای جلوگیری از این نوع فساد، طرح ایجاد سازمانی تحت عنوان مبارزه با مفاسد اقتصادی در دستور کار قرار گرفت. هر چند چندسالی است این طرح میان دولت و مجلس دست‌به‌دست می‌شود و البته تاکنون اقدامی جدی مبنی بر اجرایی‌شدن این طرح صورت نگرفته است. اما طی روزهای اخیر در حالی زمه‌های اجرایی‌شدن این طرح به گوش می‌رسد که کارشناسان نظرات متفاوتی در این زمینه دارند. برخی معتقدند اجرایی‌شدن این طرح به نوعی موازی‌کاری با سایر سازمان‌ها از جمله نیروی انتظامی، قوه قضائیه، دیوان محاسبات و... است، پس به جای این موازی‌کاری باید به اقدامات پیشگیرانه که در بیشتر کشورها رایج است، توجه شود. اما عده‌ای دیگر معتقدند سازمان‌های فعلی در زمینه مبارزه با فساد اقتصادی تا کارآمد بوده و نیاز به سازمان جدیدی در این زمینه احساس می‌شود.

ماجرا از کجا شروع شد

در این راستا علی‌نحی توانا، حقوقدان و وکیل دادگستری که از مخالفان طرح ایجاد سازمان مبارزه با مفاسد اقتصادی است با بیان این که این سازمان با هدف مبارزه با فساد به ویژه فساد اداری در کشور مطرح شده است به «شهرود» گفت: طرح این سازمان که دیرزمانی است توسط نهادهای مختلف دست‌به‌دست می‌شود، توسط مرکز پژوهش‌های مجلس و حتی در کمیسیون قضائی مطرح و سستی در بارها توسط دولت و سایر قوا نیز به آن اشاره شده است. هدف از ارایه این طرح نیز به نوعی انجام اقدامات پیشگیرانه است.

نجفی توانا یکی از راه‌های مبارزه با مفاسد اقتصادی آموزش قضات، ضابطان دادگستری و کارکنان نهادهای متولی دانست و ادامه داد: البته در قانون جرایم اقتصادی به‌موردی مانند اختلاس اعمال نفوذ، پولشویی، اختلال در نظام، کلاهبرداری و... اشاره شده است

این حقوقدان در ادامه با تأکید بر این که ایجاد سازمان جدید هزینه‌های اضافی بر مردم و دولت تحمیل می‌کند و همچنین این هزینه‌های واهی به دولت و مالیات‌دهندگان کشور امری مطلوب به نظر نمی‌رسد، ادامه داد: نباید انتظار داشته باشیم ایجاد این سازمان نتیجه عملی موثری در پیش داشته باشد. اصولاً باید گفت فساد در کشور به‌ویژه در بعد مدیریتی و اقتصادی ناشی از چند مورد است؛ نخست عدم رعایت کامل شایسته‌سالاری در بحث مدیریت، دوم عدم‌استخدام افراد براساس توانمندی‌های تخصصی در برخی موارد، سوم عدم نظارت دقیق درون‌سازمانی و فراسازمانی، چهارم عدم برخورد قدرتمندانه قضائی، انتظامی و اداری و همچنین اجرای قانون.

سازمان‌های متفاوت، وظایف مشابه این حقوقدان با اشاره به این که این سازمان به نوعی یادآور سازمان‌های موجود مبارزه با فساد اقتصادی در کشور مانند سازمان بازرسی کل کشور، دیوان محاسبات، شورای عالی پیشگیری، قوه قضائیه، وزارت اطلاعات، نیروی انتظامی و حتی نظام‌های نظارتی درون‌سازمانی دولت بوده، وظایف مشابهی با این سازمان‌ها خواهد داشت، خاطر نشان کرد: به‌نظر می‌رسد وظایف محوله در تأسیس این نهاد به نوعی تداخل در وظایف، تکرار و همچنین مشابهت در وظایف

طرح ایجاد سازمان مبارزه با مفاسد اقتصادی در گفت‌وگو با موافقان و مخالفان بررسی شد

سازمان‌های موازی

سایر سازمان‌هاست. برای مثال یکی از این مواد طرح، بحث سهامداری آمار و اطلاعات قضائی جرایم اقتصادی و برقراری پیوند میان آنهاست که این مسائل و سایر اطلاعات مرتبط با این جرایم از قبیل آمار و اطلاعات پولی و ارزی، بانکی، دادرسی بورس، معاملات کلان ملکی و... در بکارگیری تحقیق و بررسی جنایی و از طریق شناسایی حوزه‌های آسیب‌پذیر اقتصادی جهت پیشگیری و مبارزه با این جرایم پیش‌بینی شده است. اما نکته مهم این است که بحث پیشگیری به شورای عالی پیشگیری محول و در قانون پیشگیری نیز بدان اشاره شده است و نکته بعدی نیز که نباید از نظر دور داشت این است که بحث برخورد و مبارزه با این مفاسد در نظام قضائی ما موجود است و بحث‌های مربوط به نظارت در سایر سازمان‌ها نیز وجود دارد.

پیشگیری به شورای عالی پیشگیری محول و در قانون پیشگیری نیز بدان اشاره شده است و نکته بعدی نیز که نباید از نظر دور داشت این است که بحث برخورد و مبارزه با این مفاسد در نظام قضائی ما موجود است و بحث‌های مربوط به نظارت در سایر سازمان‌ها نیز وجود دارد.

تأسیس نهاد جدید، موازی کاری

این‌که تاکنون پیشنهادات فراوانی درمورد اقدامات پیشگیرانه برای این سازمان تأسیس نشده صورت گرفته است، توضیح داد: قطعاً بسیاری از برنامه‌هایی که جهت پیشگیری و مبارزه با مفاسد اقتصادی مطرح شده می‌تواند توسط نهادهای موجود انجام آید. به اعتقاد بنده ایجاد چنین سازمانی به نوعی موازی‌کاری است که می‌توان به جای ایجاد سازمان جدید، هزینه‌ها، امکانات و بودجه را در قوه قضائیه و نیروی انتظامی یا در دولت به کار گرفت و نیروهای نظارتی را تحت‌تعمیم قرار داد تا این نهادها برای مبارزه با فساد هماهنگ شوند، شاید نتیجه مطلوب‌تری می‌تواند به جمع‌آوری، افزایش و در نهایت ارایه اطلاعات اقدام کند.

نجفی توانا یکی از راه‌های مبارزه با مفاسد اقتصادی را آموزش قضات، ضابطان دادگستری و کارکنان نهادهای متولی دانست و ادامه داد: البته در قانون جرایم اقتصادی به‌موردی مانند اختلاس، اعمال نفوذ، پولشویی، اختلال در نظام، کلاهبرداری و... اشاره شده است که تمام اینها در قوانین سابقاً نیز پیش‌بینی شده و به‌نظر می‌رسد با مطالعه و آسیب‌شناسی پدیده فساد اقتصادی در کشور قطعاً می‌توان راهکارهای عملی را که موازی‌کاری و تداخل در وظایف سازمان‌ها نباشد مورداستفاده قرار دهیم و از حجم‌کردن دستگاه‌های مبارزه با فساد خودداری کنیم.

تلاش دولت برای مبارزه با فساد اقتصادی

در این راستا حسین رضازاده، عضو کمیسیون قضائی مجلس دهم که با این طرح موافق است در مورد تأسیس سازمان مبارزه با مفاسد اقتصادی به «شهرود» می‌گوید: همواره دولت‌ها در تلاش برای مبارزه با پدیده شوم فساد اقتصادی بوده‌اند، به همین جهت نیز در این زمینه همیشه جدیدترین راهکارها را ارایه کرده‌اند که باید گفت با توجه به تغییرات و شرایط جدید اقتصادی برای مبارزه با فساد به ابزارهای دیگری نیاز داریم و در این زمینه این سازمان می‌تواند موثر بوده و چنین موضوعاتی را پیگیری کند.

متخلف فرصت خطا را پیدا نمی‌کند و فضا برای تخلف ایجاد نمی‌شود. به همین علت ما باید تمام روزنه‌های ممکن را که به فساد اقتصادی ختم می‌شود از بین ببریم.

ایجاد سازمان جدید با برنامه‌ریزی‌های منسجم

این نماینده مجلس با اشاره به این که باید برنامه‌ریزی‌های منسجمی در زمینه مبارزه با فساد داشته باشیم، گفت: ما باید با کمک سیستم‌های نظارتی قوی بتوانیم در این زمینه پیشگیری و اجرایی کردن آن فساد اقتصادی را ریشه کن کنیم. در حال حاضر هدف قوه قضائیه از تشکیل چنین سازمانی چیدمان افراد متخصص در پست‌های مناسب سازمانی برای پیگیری مفاسد اقتصادی است. برای مثال قاضی رسیدگی‌کننده به پرونده‌های مفاسد اقتصادی باید در این زمینه تخصص داشته باشد، پس باید به تخصص افراد توجه کرد و در صورتی که افراد از تخصص کافی برخوردار نیستند، تحت‌تعمیم و آموزش قرار بگیرند تا ایجاد چنین سازمانی مثمر‌تر واقع شود.

اجرای درست قانون مبارزه با پولشویی

رضازاده در خاتمه یادآور شد: اگر بتوانیم قانون پولشویی را به‌درستی اجرا کنیم و ابزارهای

متخلف فرصت خطا را پیدا نمی‌کند و فضا برای تخلف ایجاد نمی‌شود. به همین علت ما باید تمام روزنه‌های ممکن را که به فساد اقتصادی ختم می‌شود از بین ببریم.

جلوگیری از حیف و میل بیت‌المال

افزایش فسادهای اقتصادی در حالی صورت می‌گیرد که بسیاری از مردم دغدغه معاش روزانه خود را داشته و با مشکلات بسیار اقتصادی دست‌وپنجه نرم می‌کنند و البته انتشار این مفاسد می‌تواند عواقب ناگواری داشته باشد. با توجه به اهمیت موضوع مبارزه با مفاسد اقتصادی و به دنبال آن طرح ایجاد سازمان مفاسد اقتصادی بر آن شدیم در این زمینه نظر حسینی حاجی دلگانی، عضو کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات را در این زمینه بیانیم.

در حال حاضر اقدامات و برنامه‌های پراکنده‌ای انجام می‌شود که برای مقابله با موضوع مهم طرح «مبارزه با مفاسد اقتصادی» شکل گرفته است. اما به جهت این که فسادهای اقتصادی در صورت پیچیده‌ای سازماندهی می‌شوند برای مقابله با آن به سازمانی نیاز است که در آن سازمان اقدامات پیشگیرانه و بازدارنده‌ای انجام گیرد. نکته‌ای که نباید از نظر دور داشت این است که با وجود سازمان‌های متعدد نظارتی در کشور اما فسادهای زیادی را شاهد بوده‌ایم که برای مقابله با آنها اقدامات جدی و منسجم می‌تواند کار ساز باشد. البته به صورت گسترده و معقول همچنین استفاده از افراد مجرب و باتجربه می‌تواند مفید باشد که از حیف و میل بیت‌المال نیز جلوگیری می‌شود. در حال حاضر سازمان‌های مربوطه فعلی در کنار کار اصلی خود بحث مبارزه با مفاسد اقتصادی را دنبال می‌کنند، البته نه این که به‌طور مستقل در این راستا عمل کنند. زیرا این موضوع یکی از وظایف کلی آنها محسوب می‌شود، به همین جهت تاکنون نتوانسته‌اند اقدام مفیدی در این راستا انجام دهند. برای مثال بنده موضوعی که به‌طور شخصی دنبال کردم این است که تاکنون ۰۰۰ میلیارد بیت‌المال برداشته شده و به خزانه دولت و از ریز نشده همه پیگیری‌هایی انجام شده است که به سازمان‌های بازرسی کل کشور، دیوان محاسبات، اطلاع‌رسانی به وزیر نیرو و حتی چندین بار در جلسات مختلف به معاون اول رئیس جمهوری «قای جهانگیر» اطلاع داده‌ام، اما این موضوع همچنان بدون نتیجه باقی مانده است. متأسفانه ما شاهد این موضوع هستیم که سازمان‌هایی که در حال حاضر در زمینه مبارزه با مفاسد اقتصادی فعالیت دارند، تاکنون در پیشبرد این موضوع اقدام مطلوبی نداشته‌اند، بنابراین این می‌تواند نکته سازمان‌ها در بریط، سازمان‌هایی تا کارآمد بوده و نتوانسته‌اند در این زمینه تغییری حاصل کنند. در حال حاضر مشکلی که در زمینه مبارزه با مفاسد اقتصادی وجود دارد از مشکلات ساختاری و انگیزشی افراد دست‌اندر کار، عدم وجود اراده در برخورد و نهایتاً محافله‌کاری‌هایی که بنا بر هماهنگی‌ها یا توصیه‌هایی که در دستگاه‌های دیگر با آنها صورت می‌گیرد، ناشی می‌شود. این عوامل همه باعث می‌شود هنگام رسیدگی یا ورود به موضوع ملاحظاتی صورت بگیرد که در صورت شکل‌گیری چنین سازمانی این ملاحظات دیگر صورت نمی‌گیرد. به عقیده بنده به جهت اهمیت بالای مفاسد اقتصادی در کشور باید کمیسیونی تحت این عنوان در مجلس تشکیل شود، حتی به تشکیل یک فرآیند در این زمینه نمی‌توان بسنده کرد و مانع‌از تشکیل کمیسیون اختصاصی برای این موضوع هستیم.

همچنین در مورد تعریف پست‌های سازمانی در این طرح باید گفت طرح را مجلس ارایه می‌دهد و نه دولت، به همین جهت مجبور بودیم طرح را به گونه‌ای بنویسیم تا ایراد اساسی پیدا نکند و هزینه‌ای را متحمل نشویم. ولی به‌نظر می‌رسد زمانی که این سازمان تشکیل شود کم‌کم با عملکردش جای خود را در میان سایر سازمان‌ها به دست آورد، تا دولت مجبور به ایجاد ساختار مناسبی برای این سازمان باشد. این ساختار در صورتی مناسب خواهد بود که اختیار ویژه برای پیگیری مسائل را داشته باشد و از کمک سایر دستگاه‌های اطلاعاتی نیز بهره‌مند شود.

حسین رضازاده

وی افزود: امید می‌رود این سازمان موثر واقع شود، زیرا در حال حاضر یکی از بزرگترین دغدغه مسئولان نظام افزایش فساد اقتصادی در جامعه است. اما باید توجه داشت که سازمان‌های فعلی با وجود تأثیرگذاری در این موضوع به تنهایی توان مقابله با این پدیده شوم را ندارند، به همین جهت ما به سازمانی جهت ساماندهی این موضوع نیازمندیم تا دیگر شاهد خطاهای فعلی نباشیم.

خطاهای اقتصادی باید کاهش یابد

رضازاده با اشاره به افزایش مفاسد اقتصادی در کشور ادامه داد: نکته‌ای که حایز اهمیت است این است که ما فکر می‌کنیم ابتدا باید خطایی روی دهد تا به رفع آن اقدام کنیم، در حالی که این موضوع را نباید از ذهن دور داشت که اگر سیستم‌های نظارتی قاطع و قوی بر خورد کنند،

سازمانی، نهادهای مربوطه فعلی نیز به فعالیت در این زمینه می‌پردازند و سازمان جدید هم با ارایه راهکارها و روش‌های جدید به سایر سازمان‌ها کمک می‌کند تا برای مثال با پولشویی مبارزه کنند.

وی افزود: امید می‌رود این سازمان موثر واقع شود، زیرا در حال حاضر یکی از بزرگترین دغدغه مسئولان نظام افزایش فساد اقتصادی در جامعه است. اما باید توجه داشت که سازمان‌های فعلی با وجود تأثیرگذاری در این موضوع به تنهایی توان مقابله با این پدیده شوم را ندارند، به همین جهت ما به سازمانی جهت ساماندهی این موضوع نیازمندیم تا دیگر شاهد خطاهای فعلی نباشیم.

سازمانی، نهادهای مربوطه فعلی نیز به فعالیت در این زمینه می‌پردازند و سازمان جدید هم با ارایه راهکارها و روش‌های جدید به سایر سازمان‌ها کمک می‌کند تا برای مثال با پولشویی مبارزه کنند.

وی افزود: امید می‌رود این سازمان موثر واقع شود، زیرا در حال حاضر یکی از بزرگترین دغدغه مسئولان نظام افزایش فساد اقتصادی در جامعه است. اما باید توجه داشت که سازمان‌های فعلی با وجود تأثیرگذاری در این موضوع به تنهایی توان مقابله با این پدیده شوم را ندارند، به همین جهت ما به سازمانی جهت ساماندهی این موضوع نیازمندیم تا دیگر شاهد خطاهای فعلی نباشیم.

عکس: ایرنا

بدانیم

روزنامه شهرود با هدف بالا بردن دانش حقوقی خوانندگان در ستون «بدانیم» سوالات و پاسخ‌های متداول حقوقی و قضائی شهروندان را منتشر می‌کند.

آیا در مرحله اجرای احکام قاعده احضار و جلب باید رعایت شود یا بدون احضار به می‌توان محکوم‌علیه را جلب کرد؟ (در عمل رویه قضائی صدور برگ جلب است.)

در مرحله اجرای احکام بدوا برگ احضار فرستاده می‌شود و چنانچه محکوم‌علیه حاضر نشود برگ جلب صادر می‌شود، زیرا موارد جلب بدوی منحصر است به ماده ۱۸ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری و این مورد مربوط به مراحل تعقیب و دادرسی است.

آیا مأمور اجرای احکام حقوقی، جهت اجرای احکام بدون اجازه مقام قضائی، حق ورود به منزل را دارد یا خیر؟

براساس اصل حرمت منازل اشخاص، مأمور اجرا بدون اجازه دادستانی، حق ورود به منزل را ندارد.

آیا دستور ضبط وثیقه از اختیارات خاص دادستان است یا قابل تفویض به دادیار آن نیز است؟

دستور اخذ وجه‌الکفاله و ضبط وثیقه از اختیارات شخص دادستان و قابل

پر شی و پاسخ حقوقی

تفویض به دادیار آن نیز است. آیا پدر می‌تواند سند ملکی فرزند صغیر ش را به عنوان وثیقه برای آزادی خودش معرفی کند؟

به وثیقه گذارن سند ملکی فرزند صغیر توسط پدر او به منظور آزادی پدر او بلاشکال است.

در صورتی که کفیل نتواند مکفول خویش را در مهلت مقرر در دادگاه حاضر کند و پس از طی تشریفات قانونی دستور اخذ وجه‌الکفاله توسط رئیس حوزه قضائی صادر نشود ولی از کفیل اموالی به دست نیاید، در همین حین کفیل نیز در اثر حادثه تصادف به قتل برسد، آیا دیه مقتول را می‌توان به عنوان وجه‌الکفاله اخذ کرد؟

در مواردی که دستور ضبط وجه‌الکفاله صادر نشود و کفیل فاقد مال باشد و به قتل نیز برسد، دریافت وجه‌الکفاله از دیه مربوط به کفیل مقتول از ورثه او بلاشکال است. شایان ذکر است، در محل‌هایی که دادسرا تشکیل شده باشد دستور ضبط وجه‌الکفاله با دادستان است.

در صورت نقض قرار صادره توسط دادسرا از ناحیه دادگاه آیا پرونده در دادسرا باید ثبت ارجاعی شود یا ثبت ارجاعی؟

در مواردی که پرونده به منظور رسیدگی به اعتراض شاکی به قرار منع تعقیب یا موقوفی تعقیب صادره به دادگاه ارسال شده و دادگاه به لحاظ نقایص

موجود در پرونده لازم دیده که آن را برای رفع نقض به دادسرا اعاده کند، نقض قرار صادره تارفع نقض از پرونده صحیح نیست.

ثانیاً چنانچه شعبه مربوطه دادسرا پس از صدور قرار نهایی پرونده را از آمار کسر کرده باشد پس از اعاده آن به دادسرا معمولاً آن را ثبت ارجاعی می‌کنند.

در خصوص محکوم‌علیه‌ای که به اتهام اِی‌رصاد ضرب‌وجرح عمدی با چاقو در بازداشت موقت است، دادگاه جزایی باید پس از صدور حکم بدوی قرار بازداشت را نقض و تبدیل کند یا بسا اجرای احکام را تبدیل کند؟

در بزه جرح با چاقو که در مورد متهم قرار بازداشت موقت صادر می‌شود، تبدیل قرار مزبور (نه نقض قرار) پس از صدور حکم با دادگاه صادرکننده حکم است و دایره اجرای احکام در این مورد تکلیفی ندارد.

در مواردی که خودرو یا موتورسیکلت واژگون شده و این امر منتهی به فوت رانندگان می‌شود، مرجع قضائی باید به لحاظ عدم وقوع جرم قرار منع تعقیب صادر کند.

رسیدگی به اعتراض متهمین نسبت به قرارهای بازداشت موقت صادره از محاکم عمومی بخش در فروش ذیل با کدام دادگاه می‌باشد؟

۱- در صورتی که رسیدگی به اصل موضوع در صلاحیت همان دادگاه است؟

۲- در صورتی که رسیدگی به اصل موضوع در صلاحیت محاکم کیفری استان باشد؟

مرجع رسیدگی به اعتراض به قرار بازداشت موقت در دادگاه بخش در فروش ذیل به این شرح است:

۱- چنانچه رسیدگی به اصل جرم در صلاحیت دادگاه بخش باشد، در این صورت دادرسی علی‌البدل به عنوان جانسین دادستان به موضوع رسیدگی و در صورتی که قرار بازداشت صادر کند رسیدگی به اعتراض متهم نسبت به قرار مزبور به وسیله رئیس دادگاه انجام خواهد شد.

۲- در مواردی که رسیدگی به اصل جرم در صلاحیت دادگاه کیفری استان باشد، هر یک از رئیس و دادرسی علی‌البدل دادگاه بخش به عنوان جانسین بازرسی به موضوع رسیدگی و در صورت صدور قرار بازداشت متهم رسیدگی به اعتراض در صلاحیت دادگاه جزایی شهرستان متبوع است البته این امر پس از موافقت دادستان شهرستان متبوع با قرار بازداشت صادره به عمل خواهد آمد.